

Хулоса қиладиган бўлсак, интеграция – бу таълим турлари орасида, фанлараро ва мавзулараро ўзаро боғлиқлик ва муносабатларни тўғри ўрнатилишини таъминлашдан иборат бўлиб, таълим-тарбия жараёнининг сифатига таъсир кўрсатувчи муҳим тушунча сифатида таълимнинг маълум босқичи, фан ёки мавзуларининг муайян кетма-кетлик ва изчиллигини таъминлаш орқали талабалар билимини чуқурлаштириш ва ривожлантиришга хизмат қилади. Демак, педагогик-психологик ва ихтисослик фанларининг интеграциясини таъминлаш жараёни кўп қиррали масала бўлиб, таълим ва тарбия жараёнини тадқиқот қилиш ва бошқаришни таъминлайди ҳамда фаннинг мақсадини рўёбга чиқаришга имконият яратади.

Адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3151-сонли қарори.
2. Тўхтаева З.Ш., Қаноатова Д. Внедрение в практику интеграционных связей между техническими предметами. Учёный XXI века. Международный научный журнал № 6-3 (41), июнь 2018. – С. 41-42.
3. Абдуллаева Б.С. Фанлараро алоқадорликда дидактик жараённинг когнитив тузилиши. №1. Педагогик таълим. Тошкент, 2006. - 34-37 б.
4. Клековкин Г.А. Преемственность в обучении. В поисках теоретических оснований. – Самара, 2000. - С. 328.
5. Тўхтаева З.Ш. Касб-хунар таълимида фанлараро узвийликни таъминлаш методикаси. П.ф.н. ... диссертацияси. Тошкент, 2012. - 156 б.
6. Ошанин Д.А. Предметное действие и оперативный образ. – М.: Московский психолого-социальный институт // Воронеж: НПО МОДЭК, 1999, - С. 52.

Саноат ЗОҲИДОВА

Самарқанд давлат университети
мактабгача таълим педагогикаси
ва психологияси кафедраси доценти,
педагогика фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD)

ИНТЕРФАОЛ ТАЪЛИМ СТРАТЕГИЯЛАРИ ВОСИТАСИДА БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИ КАСБИЙ ИЖТИМОЙЛАШТИРИШ ТИЗИМИ

Мазкур мақолада интерфаол таълим стратегиялари воситасида бўлажак ўқитувчиларни касбий ижтимоийлаштириш тизими ёритиб берилган. Интерфаол ўқитишда ўқитувчи ўқув фаолиятининг фаол ташкилотчиси бўлиб, талаба бу фаолиятнинг субъекти сифатида намоён бўлади ҳамда интерфаол ўқитиш жараёнида талабалар жисмоний, ижтимоий ҳамда ўрганиладиган таълим мазмуни билан ўзаро муносабатлари муҳим аҳамиятга эга саналади.

Таянч сўзлар: интерфаол таълим, стратегия, касбий ижтимоийлаштириш, бўлажак ўқитувчи, шахсий сифатлар, касбий сифатлар.

В данной статье описывается система профессиональной социализации будущих учителей с помощью интерактивных стратегий обучения. В интерактивном обучении преподаватель является активным организатором учебной деятельности, субъектом этой деятельности является учащийся, и в процессе интерактивного обучения важное значение имеет взаимодействие учащихся с физическим, социальным и образовательным содержанием.

Ключевые слово: интерактивное обучение, стратегия, профессиональная социализация, личные качества, профессиональные качества.

This article describes the system of professional socialization of future teachers using interactive learning strategies. In interactive learning, the teacher is an active organizer of educational activities, the subject of this activity is the student, and in the process of interactive learning, the interaction of students with physical, social and educational content is important.

Key words: interactive learning, strategy, professional socialization, personal qualities, professional qualifications.

Таълим тизимини модернизациялаш ва уни шахс имкониятларига тўлиқ мослаштиришга кўмаклашувчи замонавий таълим тизимининг асосий вазифаларидан бири таълим олувчиларда ташаббускорлик, мустақиллик, креативлик сифатларини қарор топтириш ва ривожлантиришдан иборат этиб белгиланган. Шу нуқтаи назардан ёндошадиган бўлсак, мутахассислар тайёрлаш тизимини модернизациялаш, педагогик фаолият самарадорлигини таъминлашнинг асосий шартларидан бири – уларда касбий фаолиятга нисбатан интерфаол ёндашувни ривожлантиришдан иборат.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурултойидаги нутқида бугунги кунда ёшлар билан ишлаш, жамиятда уларнинг шахсий, касбий ва ижтимоий фаолликларини ошириш масаласи хусусида тўхталиб, бу борада “...ёшлар аудиторияси билан иш олиб боришда интерактив усуллар қўлланмаётганини қайд этиш лозим”лигига алоҳида эътибор бериб ўтди [12].

Дарҳақиқат, жамият ва фан-техника тараққиётининг ҳозирги босқичида таълим-тарбия жараёни, унинг мазмуни, шакл, метод ва воситалари, мутахассислар тайёрлаш жараёнига таъсирини таҳлил этганда, бўлажак ўқитувчиларда креатив фаолиятга бўлган эҳтиёж қуйидагилар билан белгиланишини аниқладик:

Биринчидан, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш таълим тизими, методологияси ва ўқув жараёни технологиясини тубдан янгилашни талаб қилади. Бундай шароитда ўқитувчининг фаолияти педагогик янгилликлар яратиш, илғор тажрибаларни ўзлаштириш ва улардан фойдаланиш кўникмаларини эгаллашдан иборат. Бу эса, ўз-ўзидан бўлажак педагогларда креатив қобилиятларини ривожлантириш заруриятини келтириб чиқаради.

Иккинчидан, таълим мазмунини инсонпарварлаштириш ўқитишнинг янги ташкилий шакллари, технологияларини излаш, яъни таълимга инновациялар киритишни тақозо қилади. Таълим жараёнига инновациялар киришининг муҳим шартларидан бири эса, ўқитувчининг инновацион тайёргарлиги, ижодкорлиги ва креатив фаоллиги билан тавсифланади.

Учинчидан, педагогик янгилликни ўзлаштириш ва уни амалиётга татбиқ этишга нисбатан бўлажак ўқитувчиларда фаол майлларни ривожлантириш кабилар тадқиқот муаммосининг ижтимоий, педагогик-психологик жиҳатдан долзарблигини ифодалайди.

Кўриниб турибдики, талабаларда креатив қобилиятларни ривожлантиришнинг зарурлиги ўзаро фаол муносабатлар таъсирида ривожланадиган кўникмаларни шакллантириш имконини беради. Бу эса олий таълим муассасаларидаги таълим муҳити, ўқитиш шарт-шароитлари ва методларининг интерфаол характер касб этишини таъминлашни талаб қилади.

Бугунги кунда ўқитувчининг шахсияти ва фаолиятига бўлган талаблар билан олий таълим муассасалари битирувчиларининг тайёргарлик даражалари орасида сезиларли зиддиятлар кузатилмоқда. Шу билан бир қаторда ўқитувчилар тайёрлашнинг мавжуд тизими билан бўлажак ўқитувчи фаолиятининг касбий-ижодий тавсифи орасида ҳам номутаносибликлар кузатилмоқда. Бунинг натижасида ўқитувчилар билан таълим олувчилар орасида тўсиқлар ва бўшлиқ вужудга келди, ўқитувчининг таълим жараёнидаги яқка ҳукмронлиги қарор топди. Шу билан бир қаторда, улар аксарият ҳолларда асосан ўқув дастурлари ва дарсликларга боғлиқ қолдилар, уларнинг креатив фаолиятларини ривожлантиришга етарлича эътибор қаратилмади. Бу эса, ўз навбатида, ўқитувчилик касбининг ижтимоий мавқеи ва обрўсига путур етказди. Чунки бўлажак ўқитувчиларни тайёрлаш тизими жамият эҳтиёжлари ва унинг ўткир муаммоларидан узоқлашган эди. Шу нуқтаи назардан, эркин ва шахсга йўналтирилган интерфаол таълим муҳитини шакллантириш, бугунги кунда педагогик тадқиқотларнинг устувор йўналишларидан бири сифатида баҳоланмоқда.

Сўнги йилларда педагогик-психологик тадқиқотларнинг асосий йўналиши сифатида таълимни инсонпарварлаштириш, шахсга йўналтирилган таълим, ўқитишни индивидуаллаштириш, таълим шакллари оптималлаштириш, таълим олувчиларнинг билиш фаоллигини ошириш, бу жараёндаги ўқитувчининг касбий тайёргарлигини такомиллаштириш масаласига алоҳида урғу берилмоқда.

Интерфаол таълим – бўлажак мутахассислардаги касбий билим, кўникма ва малакаларни ривожлантиришнинг энг самарали шакллари билан саналиб, унда талабаларда креатив қобилиятларни ривожлантиришнинг муҳим омили бўлган шахс мустақиллиги таъминланади ва ривожлантирилади.

Тадқиқотчилар Т.С.Банина ва Л.Н.Вавиловлар интерфаол таълимнинг самарали жиҳатларини қуйидагича баҳолайдилар:

1. Интерфаол таълим талабалардаги билиш жараёнларини фаоллаштириш, ўзлаштирилган билим ва кўникмаларни аниқ вазиятларда қўллаш олиш, ўз имкониятларини рўёбга чиқариш, ижодий изланиш имконини беради.

2. Интерфаол таълим методлари ва технологиялари – таълим олувчилардаги мотивацияни, ностандарт вазиятларда тўғри қарор қабул қила олиш кўникмаларини, тадқиқотчилик фаоллиги, креатив фикрлаш кўникмасини ривожлантиради.

3. Интерфаол таълим муҳити таълим олувчиларда муаммоларни кўра билиш, таҳлили қилиш, фаол ҳаётий позицияни шакллантириш, толерантлик, ўзгалар фикрига ҳурмат, жамоадаги ҳамкорлик, ҳаётий кадриятларини ривожлантиришга қулай шарт-шароитларни яратади[27].

Таълим олувчиларнинг ўқув-билиш фаолиятини фаоллаштириш масаласи турли даврларда турли муаллифлар томонидан ўрганилган, илмий-назарий жиҳатдан асосланган. Бунда ўқитишнинг шакл, метод ва воситаларини ўзгартириш, уларни таълим олувчининг индивидуал хусусиятларига мослаштириш, таълимни махсус психологик-дидактик шароитларини яратиш масалалари алоҳида ўрганилган.

Бизга маълумки, “интерфаол” сўзи инглиз тилидан олинган бўлиб, “interactive” – биргаликдаги ўзаро ҳаракат деган маънони англатади. Интерфаоллик муайян тартибда ким биландир ўзаро муносабатга киришиш, мулоқот ўрнатишни ифодалайди. Шунинг учун ҳам интерфаол ўқитиш биринчи навбатда диалогга асосланган ўқув жараёнини англатади.

Интерфаол ўқитишда ўқитувчи ўқув фаолиятининг фаол ташкилотчиси бўлиб, талаба бу фаолиятнинг субъекти сифатида намоён бўлади.

Таълим жараёнида интерфаол методларни қўллаш ғояси XIV асрда илмий жиҳатдан асосланган бўлсада, ўтган XX асрнинг 70 йилларидан бошлаб таълим жараёнига кириб келди ва илғор ўқитувчилар томонидан қўлланила бошланди.

Таълим жараёнини жуфт-жуфт ёки гуруҳли тарзда ўқитиш асосида ташкил этиш ғояси XII асрда илгари сурилган бўлиб, ўтган XX асрнинг охирларида ушбу ғоя негизида қуйидаги: билим-тажриба-таълим олувчи моделининг шаклланишига асос бўлди. Бу модел моҳиятини ёритувчи таълим парадигмаси гуруҳли ўқитиш тарзида номланиб, у таълим олувчиларнинг ўқув фаолияти доирасида ўз-ўзини англаш, вақтнинг самарали ўтишига эришиш, тескари алоқа сифати ва микдорини орттириш, дидактик материаллар сифатини яхшилаш, ўз-ўзини бошқариш тизимини кенгайтириш, ривожлантирувчи таълим парадигмасини татбиқ этиш, янги курслар мазмунини лойиҳалаштириш, ўқув режасини такомиллаштириш, таълим жараёни субъектларининг ўқув имкониятларини кенгайтириш, шунингдек, улар фаолиятини баҳолашда қулай воситалардан фойдаланишга хизмат қилади.

Интерфаол ўқитишнинг характерли жиҳатлари нимада кўрнади? деган саволга жавоб излайдиган бўлсак, бу тизимда профессор-ўқитувчи билан талабанинг мунтазам тарзда амалга ошириладиган биргаликдаги фаолияти муҳим ўрин эгаллайди. Чунки ҳар бир талабанинг ўзига хос имкониятлари ва эҳтиёжлари мавжуд.

Интерфаол ўқитиш жараёнида талабалар жисмоний, ижтимоий ҳамда ўрганиладиган таълим мазмуни билан ўзаро муносабатга киришадилар. Ушбу ҳар уччала фаоллик кўринишлари ранг-баранг шаклларда таълим жараёнида иштирок этади. Жумладан: жисмоний – талабаларнинг иш ўринларини ўзгартирадилар, бошқа жойга ўтирадилар, мулоқотга киришадилар, ёзадилар, тинглайдилар, чизадилар, ижодий фаолият кўрсатадилар; ижтимоий – саволлар берадилар, жавоблар қайтардилар, ўзаро фикр алмашадилар; билиш – профессор-ўқитувчилар баён этган фикрларга ўзгартиришлар киритадилар, уни тўлдирадилар, ўзлари мустақил тарзда муаммоларга ечим топадилар, касбий тажриба манбаи сифатида намоён бўладилар.

Интерфаол ўқитиш жараёнининг таркибий қисмлари сифатида қуйидагиларни кўрсатиш мумкин: ўқув фанининг мазмуни; таълимий таъсирнинг шакллантирилиши; талабаларнинг ўқув фаолияти; талабалар ўқув фаолиятининг назорати; талабалар ўқув фаолияти натижаларининг баҳоси; тескари алоқа кабилар.

Мазкур тизимнинг таркибий қисмлари бир-бири билан чамбарчас боғлиқ. Улар бир-биридан мустақил тарзда мавжуд бўла олмайди. Шунинг учун ҳам интерфаол ўқитишнинг барча таркибий қисмлари ўзаро алоқадорликда таҳлил этилиши керак.

Талабаларга нисбатан таъсирнинг шаклланиши муайян ўқув фани доирасидаги назарий материаллар билан мувофиқ тарзда амалга оширилади. Таълимий таъсир янги ўқув материалларининг баёни ёрдамида вужудга келади. Бунда амалий топшириқлар, машқлар, мисоллар, методик кўрсатмалар, йўл-йўриқлар, тушунтиришлар, ўрганилаётган материаллардан олинган лавҳаларнинг намоёйиши катта аҳамиятга эга.

Талабаларнинг ўқув фаолияти уларнинг ўқув материалларини идрок этишлари, эслашлари, улар устида фикрлашлари, ўз билимларини амалий фаолиятларида қўллашлари жараёнида мустаҳкамланади.

Интерфаол ўқитиш жараёнининг ўзига хос фаркли жиҳати бу тизимда талабаларнинг ўқув фаолияти ўз-ўзидан назорат қилинишидадир. Назоратнинг натижалари талабалар билим даражасини баҳолашда ҳисобга олинади. Шу асосда тескари алоқа орқали навбатдаги ўқув фаолиятининг самарали амалга ошишига таъсир кўрсатилади. Шу тариқа интерфаол ўқитишнинг бошқа бир фаркли жиҳати муайян ўқув фаолияти жараёнидаги тескари алоқа орқали талабалар фаолиятига тезкорлик билан тузатишлар киритиш имкониятининг мавжудлигида ўз ифодасини топади. Бу, биринчи навбатда, аниқ бир талабанинг билим даражаси, у йўл қўйган хатолар, унинг эҳтиёжлари билан бевосита боғлиқ.

Маълумки, анъанавий таълим жараёнида профессор-ўқитувчиларда ҳар бир талабанинг билиш даражаларини назорат қилиш имконияти мавжуд эмас эди. Интерфаол ўқитиш жараёни эса профессор-ўқитувчиларга талабаларнинг ўқув-билув фаолиятини тезкор бошқариш имконини беради.

Интерфаол ўқитиш жараёнида анъанавий авторитар услуб ўзгаради. Бунинг натижасида профессор-ўқитувчилар маслаҳатчи мавқеини эгаллайдилар. Бу жараённинг вазифалари эса талабаларнинг ўз-ўзларини намоён қилишлари учун қулай шарт-шароитларни яратиш, таълим олувчиларнинг ташаббус кўрсатишлари учун кенг йўл очиш, муаммоларни мустақил ечишларига имконият бериш, янги маълумотларни тўплашлари учун зарур моддий-техник базани вужудга келтиришдан иборат.

Интерфаол ўқитиш жараёнига мувофиқ келадиган технологияларни қўллаш орқали ҳам талабаларни креатив фаолликка ундаш, ўқитиш жараёнида ташкилий, мазмун билан боғлиқ, жараёнли, йўналтирувчи ҳолатларини ажратиш мумкин. Бундай ҳолатларнинг ҳар бир муайян ғояларга мувофиқ келади. Ўқув жараёнининг дастлабки жиҳатини мазмунга асосланган умумлашмалар, ўқув материалларини мувофиқлаштириш, ўқув фанларини интеграциялаш, дидактик бирликларни мустаҳкамлаш кабилар ташкил этади.

Интерфаол ўқитиш методларнинг яна бир ўзига хос хусусиятларининг тавсифи талабаларнинг ўзаро муносабатларида хайрихоҳлик, бирдамлик, ҳиссий-маънавий умумийликни вужудга келтириш билан тавсифланади. Бунда интерфаол методларни қўллаш натижасида таълим олувчилар идрок этиш жараёнининг тенг ҳуқуқли иштирокчилари сифатида намоён бўлиб, уларнинг тажрибаси ўқув-билув фаолиятининг манбаи сифатида хизмат қилади. Бу жараёнда профессор-ўқитувчилар талабаларга тайёр билимларни тақдим этмайдилар, балки уларни мустақил изланишга ундайдилар. Анъанавий ўқитишдан фаркли тарзда интерфаол ўқитиш жараёнида талабалар билан профессор-ўқитувчиларнинг ўзаро биргаликдаги ҳаракатлари ўзгаради. Жумладан, профессор-ўқитувчининг фаоллиги талабалар фаоллиги билан ўрин алмашади. Педагогларнинг вазифаси эса талабаларни ташаббускорликка ундашдан иборат бўлади. Профессор-ўқитувчилар талабаларга маълумотларни тақдим этувчи субъект ва уларга кўмаклашувчи маслаҳатгўй вазифасини бажардилар. Шу ўринда интерактив методлар умумийлик характериға эгами? деган савол туғилади. Шунини алоҳида таъкидлаш керакки, интерактив ўқитиш методлари ҳеч қачон маъруза машғулотлари ўрнини боса олмайди. Бироқ улар маъруза материалларини муваффақиятли ўзлаштириш учун имконият яратиб, бу жараёнда талабаларда фикр, муносабат, ҳулқ-атвор кўникмаларини шакллантиришга хизмат қилади.

Шу нуқтаи назардан, ўқитишнинг интерфаол методлари таълим жараёни самарадорлигини оширишда ўзига хос қуйидаги устувор жиҳатларға эга: талабаларда ўқув жараёниға нисбатан қизиқиш уйғотади; ҳар бир талабанинг ўқув жараёнидаги фаол иштирокини рағбатлантиради; ҳар бир талабанинг ҳис-туйғуларига таъсир кўрсатади; талабаларнинг ўқув материалларини самарали ўзлаштиришлари учун имконият яратади; талабаларға кўп томонлама таъсир кўрсатади; тескари алоқани амалға ошириш имконини беради; талабаларда фикрлар, муносабатлар, креатив фаолият тажрибаларини шакллантиради; талабаларда ҳаётий-қасбий кўникмаларни шакллантиради; талабалар ҳулқ-атворининг ўзгариши учун қулайлик яратади.

Интерфаол жараёнида талабалар ўз имкониятларини тўлалигича намоён эта оладилар. Улар ўзаро ахборотлар алмашадилар, мулоқотға киришадилар, қадриятли йўналишларини бойитиш имкониятиға эга бўладилар. Интерфаол ўқитиш жараёнида талабалар ўзаро ҳамкорлик жараёнининг тенг ҳуқуқли субъектлари сифатида намоён бўладилар.

Интерфаол ўқитиш жараёнида талабалар мустақил ривожланиш субъектлари сифатида фаоллик кўрсатадилар. Талабалар янги ахборотларға нисбатан шахсий муносабатларини билдириб, қасбий тажрибаларини бойитишға муваффақ бўладилар. Масалан, талабаларда креативликни ривожлантиришға йўналтирилган методларни қўллаш жараёнида буни яққол кўриш мумкин. Ўз қасбий тажрибаларини ошириш жараёнида талабаларнинг ички қувватлари намоён бўлди.

Интерфаол ўқитиш жараёни субъектларнинг тенг ҳуқуқли диалоглари асосида ташкил топади. Шунинг учун ҳам интерфаол ўқитиш жараёнида фаолият шаклланини қўллашда кенг қўламли

импровизация учун йўл очилади. Интерфаол ўқитиш жараёнида талабаларда креативликни ривожлантириш учун қулай педагогик муҳит вужудга келади. Ҳар бир талабанинг ички қувватлари рўёбга чиқишида гуруҳдаги барча талабалар муҳим ўрин эгаллайдилар. Шунинг учун ҳам интерактив ўқитиш жараёнида жамоавий ўқув жараёнининг асосий принциплари ва таркибий қисмлари яққол намоён бўлади.

Интерфаол ўқитиш жараёни ўзида ҳар қандай усуллар, йўллар, уларни ишлаб чиқиш методлари, ўқув жараёнини ташкил этиш ва такомиллаштириш механизмларини мужассамлаштиради. Шунинг учун ҳам мазкур жараён қуйидаги дидактик талабларга жавоб бериши керак:

а) интерфаол таълим жараёнини ташкил этиш ҳамда унинг сифатини текшириш ва назорат қилишда талабаларнинг тавсифномалари, талаблари, эҳтиёжлари, ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиш;

б) интерфаол ўқув жараёнининг барча босқичларини амалга оширишда талабалар ва профессор-ўқитувчиларнинг ҳамкорлигини ташкил этиш;

в) талабаларнинг ўзлари учун зарур бўлган касбий компетенцияларни эгаллашларидаги фаолликлари, ташаббускорликлари, ижодкорликлари, яратувчиликларини таъминлаш;

г) интерфаол ўқитиш жараёнини бўлажак ўқитувчиларнинг касбий фаолиятига имкон қадар яқинлаштириш;

д) интерфаол ўқув жараёни натижаларини амалиётга татбиқ этиш орқали талабаларнинг истиқболдаги касбий фаолиятини ривожлантириш;

е) талабаларнинг касбий-педагогик фаолият соҳасига хос бўлган компетенцияларни эгаллаш ва ўзларини мустақил ривожлантиришларини таъминлаш кабилар.

Кўплаб илмий манбаларни таҳлил қилиш натижасида биз касбий-педагогик таълим жараёнида амалга ошириладиган интерфаол ўқитишнинг ўзига хос хусусиятларини аниқлашга муваффақ бўлдик. Ўқитишнинг интерфаол методлари ва технологиялари талабаларнинг таълимий эҳтиёжларини қондиришга йўналтирилади. Жумладан:

1. Интерфаол ўқитиш жараёнининг мазмуни бўлажак ўқитувчиларнинг касбий билимларни эгаллаш эҳтиёжлари билан боғлиқ бўлиши лозим. бунда талабаларнинг шахсий қувватлари, нуқтаи назарлари, билим даражаларини аниқ ҳисобга олиш талаб этилади.

2. Интерфаол ўқитиш жараёнида талабалар ўз кучларига нисбатан кўшимча ишонч ҳосил қилиб, умуминсоний кадриятларни ўзлаштириб, ўз ўқув фаолиятлари учун масъулият ҳиссига эга бўладилар.

3. Тренинглар, ишчан ўйинлар ёрдамида талабалар мунтазам тарзда ўз мавқеларини аниқлашга муваффақ бўладилар. Чунки жамоавий иш шакли мунтазам тарзда ўз мавқеини аниқлаш, ўз нуқтаи назарларини қатъият билан ҳимоя қилишни талаб этади. Бунинг натижасида гуруҳ аъзолари билан келишган ҳолда умумий ечимлар қабул қилинади ҳамда талабаларда яхлит команда бўлиб ишлаш, бу жараёнда ўз қобилиятларини намоён қилиш кўникмалари шакллантирилади.

4. Интерфаол ўқитиш жараёнида талабаларнинг ўзлари мустақил тарзда креатив қобилиятларини намоён қиладилар, фаол тарзда касбий сифатларни ўзлаштирадилар.

5. Талабалар ўзлари ўзлаштирган билимларни ва касбий сифатларни истиқболдаги фаолиятларида қўллаш кўникмаларини изчил тарзда эгаллайдилар.

6. Интерфаол ўқитиш жараёнида вужудга келтириладиган хайрихоҳлик муҳити, ўзаро ишонч ҳамда ҳамкорлик талабаларнинг ижодий юксалишлари учун қулай имконият яратиб, уларнинг креатив қобилиятларини мунтазам ривожлантиришга асос бўлади.

Интерфаол ўқитиш жараёни талабалар фаолиятини таълимнинг турли йўналишлари бўйича ташкил этиш имконини беради. Жумладан:

- ташкилий йўналиш: интерфаол машгулотлар, тренинглар, мунозаралар, ишчан ўйинлар, матбуот конференцияларини ташкил этиш ва ўтказиш;

- фаолиятли йўналиш: муаммолар устида ишлашнинг индивидуал усулларини аниқлаш, талабалар ҳаракатларининг жадвалини тузиш, талабаларнинг мустақил фаолиятларини йўлга қўйиш;

- рефлексия, яъни таҳлилий йўналиш: хатоларни таҳлил қилиш, режалар ва ҳаракатларга тузатишлар киритиш кабилар.

Юқорида баён қилинган фикрлардан келиб чиққан ҳолда шуни айтиш мумкинки, интерфаол ўқитиш талабалар билиш фаолиятини ташкил этиш ва ривожлантиришнинг махсус шаклидир. Билиш жараёнида талабаларнинг биргаликдаги фаолиятлари уларнинг ўқув материалларини ўзлаштиришга ўз ҳиссаларини қўшишларига имконият яратади. Улар бир-бирлари билан ўзаро билимлар, ғоялар, ҳаракат усулларини айрибошлайдилар. Бундай ўқув ҳаракатлари ўзаро хайрихоҳлик муҳитида амалга

оширилиб, талабаларнинг янги билимларни ўзлаштиришлари учун қулай педагогик вазиятни вужудга келтиради. Натижада улар ўзларининг мулоқот кўникмаларин ривожлантиришга муваффақ бўладилар. Мулоқот кўникмалари сирасига круздошлари ёки гуруҳдошларининг фикрларини тинглай олиш, турли нуқтаи назарларни ўзаро қиёслаш ва баҳолаш, мунозараларда иштирок этиш, муаммоларга биргаликда ечимлар топиш кабиларни киритиш мумкин. Улар жамоада ишлаш кўникмасини эгаллайдилар, шу билан бирга ўқитиш жараёнида ҳимояланганлик ҳиссини туйиб, ўзаро бир-бирларини тушунадилар ва шахсий муваффақиятга эришиш имкониятига эга бўладилар.

Хулоса, шуни алоҳида таъкидлаш керакки, интерфаол ўқитиш жараёни профессор-ўқитувчилардан ҳам зарурий педагогик, методик, психологик билим, кўникма ва малакаларни талаб этади. Бундай тайёргарликка эга бўлиш орқали профессор-ўқитувчилар машғулот учун қулай бўлган интерфаол жараёни ташкил этишга муваффақ бўладилар.

Юқорида келтирилган таҳлиллар асосида, интерфаол ўқитиш методлари қуйидагиларни таъминлашга хизмат қилади:

- юқори даражадаги касбий майлларни ҳосил қилади;
- билимларнинг мустаҳкамлигини таъминлайди;
- талабаларда ижодкорлик ва ҳаёлни шакллантиради;
- талабаларнинг мулоқотга киришувчанлигини шакллантиради;
- талабаларнинг фаол ҳаётий-касбий мавқени эгаллашларига кўмаклашади;
- талабалар орасида жамоавийлик руҳини вужудга келтиради;
- талабаларнинг ўзига хосликларини кадрлашларига замин ҳозирлайди;
- талабаларнинг ўзларини эркин тарзда намоён қилишларига хизмат қилади;
- талабаларда ўз касбий фаолиятларига урғу бериш кўникмасини таркиб топтиради;
- талабаларда ўзаро ҳурмат ҳиссини қарор топтиради;
- талабалар билан профессор-ўқитувчилар орасида демократик муносабатларни шакллантиради.

Бу эса ўз навбатида талабаларни касбий билимлари ва компетенцияларини мунтазам ривожлантиришга, бўлажак касбий фаолиятга оид ностандарт вазиятларни моделлаштиришга, талабаларни педагогик жараённинг фаол субъекти сифатида идрок этишига, ҳар бир ҳаракати ва қарори учун масъулиятни ҳис этиш ва муваффақият қозонишга ўргатади.

Адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. «Жисмоний ва маънавий етук ёшлар — эзгу мақсадларимизга етишда таянчимиз ва суянчимиздир» деб номланган Ўзбекистон «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурултойидаги нутқи. // Халқ сўзи, 2017 йил 30 июнь.

2. Банина Т. С., Вавилова Л. Н. Современные способы активизации обучения. — М.: Академия, 2008. — 176 с.